

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM (tredje avdelningen)
den 24 september 1996 *

I mål T-494/93,

Compagnie Continentale (France), bolag bildat enligt fransk rätt, Levallois-Perret France, företrätt av advokaten Patrick Chabrier, Paris, med delgivningsadress i Luxemburg hos advokatbyrån Ernest Arendt, 8—10, rue Mathias Hardt,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av juridiska rådgivaren Marie-José Jonczy, och Nicholas Kahn, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg hos Carlos Gómez de la Cruz, rättstjänsten, Centre Wagner, Kirchberg,

svarande,

angående en talan om dels ogiltigförklaring av kommissionens beslut av den 1 april 1993 riktat till Vnesheconombank, dels återupprättande av sökandens rättigheter gentemot Crédit lyonnais,

meddelar

* Rättegångsspråk: franska.

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (tredje avdelningen)

sammansatt av ordföranden C. P. Briët samt domarna B. Vesterdorf och A. Potocki,

justitiesekreterare: byrådirektören J. Palacio González,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter det muntliga förfarandet den 25 april 1996,

följande

Dom

Tillämpliga bestämmelser

- 1 Efter att ha konstaterat behovet av att lämna livsmedelsbistånd och medicinskt bistånd till Sovjetunionen och dess delrepubliker, antog rådet den 16 december 1991 beslut 91/658/EEG om beviljande av ett medelfristigt lån till Sovjetunionen och dess delrepubliker (EGT 1991 nr L 362, s. 89, nedan kallat beslut 91/658 [vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå]) i vilket följande föreskrivs:

”Artikel 1

Gemenskapen skall bevilja ett medelfristigt lån till Sovjetunionen och dess delrepubliker på ett maximibelopp på 1 250 miljoner ecu med en längsta lånetid på tre år, att utbetalas i tre på varandra följande omgångar, för att möjliggöra import av jordbruksprodukter och livsmedel samt medicinska artiklar

Artikel 2

För ändamålet i artikel 1 skall kommissionen ha befogenhet att på gemenskapens vägnar låna upp nödvändiga resurser som ställs till Sovjetunionens och dess delrepublikers förfogande i form av ett lån.

Artikel 3

Det lån som avses i artikel 2 förvaltas av kommissionen.

Artikel 4

1. Kommissionen skall ha befogenhet att i samråd med myndigheterna i Sovjetunionen och dess delrepubliker fastställa ... de ekonomiska och finansiella villkoren för att lånet skall beviljas, reglerna för hur medlen skall ställas till förfogande samt de nödvändiga garantierna för att säkerställa att lånet återbetalas.

...

3. Importen av de produkter vars finansiering säkerställs genom lånet skall ske till världsmarknadspriser. Fri konkurrens skall säkerställas för inköp och leverans av produkterna som skall motsvara internationellt erkända kvalitetsnormer.”

- 2 Den 9 juli 1992 antog kommissionen förordning (EEG) nr 1897/92 om genomförandebestämmelser för ett medelfristigt lån till Sovjetunionen och dess delrepubliker (EGT nr L 191, s. 22, nedan kallad förordning nr 1897/92 [vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå]), i vilken följande föreskrivs:

”Artikel 2

Lånen beviljas i enlighet med avtal som sluts mellan delrepublikerna och kommissionen. Avtalen skall, som villkor för utbetalning av lånen, omfatta bestämmelserna i artikel 3—7.

...

Artikel 4

1. Lånen skall endast användas till att finansiera inköp och leverans av produkter som omfattas av sådana kontrakt som kommissionen har godkänt såsom överensstämmande med bestämmelserna i beslut 91/658/EEG samt med bestämmelserna i de avtal som avses i artikel 2.

2. Kontrakten skall underställas kommissionen av delrepublikerna eller de finansiella ombud som dessa har utsett.

Artikel 5

Det godkännande som nämns i artikel 4 beviljas endast om bland annat följande villkor är uppfyllda:

1. Kontraktet har slutits enligt ett förfarande som säkerställer fri konkurrens. ...

2. Kontraktet erbjuder bästa möjliga inköpsvillkor jämfört med de priser som normalt gäller på internationella marknader.”

- 3 Den 9 december 1992 undertecknade EEG, Ryska federationen och dess finansiella ombud Vnesheconombank (nedan kallad VEB) i enlighet med förordning nr 1897/92 ett ”Memorandum of Understanding” (nedan kallat samförståndsförklaring), enligt vilket Europeiska gemenskaperna skulle bevilja Ryssland det lån som hade fastslagits genom beslut 91/658. Det föreskrevs således att EEG, i egenskap av långivare, skulle bevilja VEB, i egenskap av låntagare och med garantier från Ryska federationen, ett medelfristigt lån på ett maximibelopp på 349 miljoner ecu med en längsta lånetid på tre år. I samförståndsförklaringen fastslås följande:

”6. Lånebeloppet skall, med avdrag för de arvoden och avgifter som EEG har erlagt, utbetalas till låntagaren och i enlighet med bestämmelserna och villkoren i låneavtalet endast användas för täckning av de oåterkalleliga rembursen som låntagaren har ställt ut enligt internationella standardmodeller för att genomföra leveranskontrakt, med förbehåll för att Europeiska gemenskapernas kommission skall ha godkänt dessa kontrakt och rembursen såsom överensstämmande med rådets beslut av den 16 december 1991 och med föreliggande överenskommelse.”

Enligt punkt 7 i samförståndsförklaringen förutsattes att vissa villkor skulle vara uppfyllda för att kontrakt skulle godkännas såsom överensstämmande med relevanta bestämmelser. Ett av dessa villkor var att leverantörerna skulle väljas av de ryska organ som den Ryska federationens regering hade utsett för det ändamålet.

- 4 Den 9 december 1992 undertecknade kommissionen och VEB det låneavtal (nedan kallat låneavtalet) som angavs i förordning nr 1897/92 och i samförståndsförklaringen. I avtalet beskrevs detaljerat formerna för utbetalning av lånet. Genom avtalet inrättades en kreditmöjlighet som kunde tas i anspråk under den föreskrivna period under vilken krediten kunde utnyttjas (15 januari 1993 — 15 juli 1993) och som syftade till att i förskott utbetala de belopp som godkänts för betalning av varorna.

- 5 Formerna för utbetalning, som bygger på klassiska arrangemang som är allmänt vedertagna vid internationell handel, beskrivs i del III i låneavtalet på följande sätt:

”5. Utnyttjande av krediten

5.1 Förfarande

- a) Låntagaren skall underrätta långgivaren om en planerad utbetalning genom att till denne översända en begäran om godkännande. ...
- b) Om den period under vilken krediten kan utnyttjas har börjat löpa och långivaren, efter att ha tagit del av uppgifterna i begäran om godkännande och inom sitt utrymme för oinskränkt skönsmässig bedömning, är övertygad om att den tänkta utbetalningen överensstämmer med punkt 3 och med samförstånds-förklaringen och att den bekräftande bank som har angivits i begäran om godkännande kan godtas, skall långivaren inom en rimlig frist avge ett meddelande om bekräftelse som i allt väsentligt överensstämmer med den förlaga som finns i bilaga nr 3.
- c) Efter att ha mottagit ett meddelande om bekräftelse avseende en planerad utbetalning, skall låntagaren inkomma med en utbetalningsansökan under utbetalningsperioden i enlighet med bestämmelserna i punkt 5.3.

...

5.3 Utbetalning

- a) Med förbehåll för vad som föreskrivs i punkt 5.5 kan en utbetalning endast göras tillgänglig för kreditutnyttjande i enlighet med en utbetalningsansökan som långivaren har mottagit från låntagaren i syfte att verkställa en utbetalning som låntagaren kan utkräva till förmån för en godkänd bekräftande bank. Samtliga utbetalningsansökningar är sedan de inlämnats oåterkalleliga och gör

låntagaren ansvarig (med förbehåll för vad som föreskrivits i punkterna 10 och 12) för det angivna beloppet på utsatt dag, och förplikta denne att godta utbetalningsvillkoren.

b) Varje utbetalningsansökan skall:

i) överensstämja med den förlaga som finns i bilaga nr 4,

ii) vara undertecknad av låntagaren,

iii) innehålla en begäran om att respektive betalning skall erläggas till den godkända bekräftande banken senast den sista arbetsdagen i den period under vilken krediten kan utnyttjas och att utbetalningsbeloppet skall krediteras den bankens konto,

iv) åtföljas av de dokument som finns uppräknade i bilaga nr 4”.

6 Det föreskrivna förfarandet med oåterkallelig remburs överensstämmer med den ”sedvana och handelsbruk” som har utarbetats av Internationella Handelskammaren i Paris och som gemenskapen har antagit som standardmodell för remburser som skall användas av utställande banker.

7 Den 15 januari 1993 ingick kommissionen, i enlighet med artikel 2 i beslut 91/658, i egenskap av låntagare ett låneavtal för gemenskapens räkning med ett bankkon-sortium under ledning av Crédit lyonnais.

Bakgrunden till tvisten

- 8 Sökanden, som är ett företag som har specialiserat sig på internationell handel med jordbruksråvaror, kontaktades tillsammans med ett antal andra företag inom ramen för en informell anbudsinfordran som organiserades av företaget Exportkhleb, ett statligt företag som Ryska federationen givit i uppdrag att förhandla om inköp av vete.
- 9 Den 27 november 1992 undertecknade sökanden två kontrakt med Exportkhleb om försäljning av vete. Enligt det första kontraktet åtog sig sökanden att leverera 500 000 ton vanligt vete, varav 50 000 ton senare avbeställdes, till ett pris av 140,40 USD per ton, CIF Free out — östersjöhamn. Enligt det andra åtog sig sökanden att leverera 20 000 ton durumvete till ett pris av 145 USD per ton, CIF Free out — svarta havs-hamn. Det andra kontraktet ändrades den 2 december 1992 med avseende på en leverans av ytterligare 15 000 ton durumvete till ett pris av 148 USD per ton, CIF Free out — svarta havs-hamn. Samtliga leveranser skulle lastas före den 28 februari 1993.
- 10 Efter att låneavtalet hade undertecknats (se punkt 4 ovan), begärde VEB att kommissionen skulle godkänna de kontrakt som hade slutits mellan Exportkhleb och de spannmålexporterande företagen, däribland de som hade slutits med sökanden.
- 11 Efter att kommissionen hade erhållit viss nödvändig kompletterande information från sökanden, bland annat angående växelkursen ecu/USD som inte hade fastställts i kontraktet, gav institutionen slutligen sitt godkännande den 27 januari 1993 i form av ett meddelande om bekräftelse riktat till VEB.
- 12 Enligt sökanden kunde kreditbrevet inte tas i anspråk före den 16 februari 1993 med avseende på durumvetet och den 25 februari 1993 med avseende på vanliga vetet, det vill säga några dagar före den 28 februari 1993 som var tidsfristen för den i kontrakten föreskrivna lastningsperioden.

- 13 Kontrakten hade genomförts endast delvis. Även om en betydande del av varorna hade levererats eller höll på att lastas, var det enligt sökanden uppenbart att samtliga varor inte kunde levereras före den 28 februari 1993.
- 14 Företaget Exportkheleb kallade den 19 februari 1993 samtliga exportörer till ett möte i Bryssel den 22 och den 23 februari 1993. Under mötet begärde Exportkheleb att exportörerna skulle avge nya anbud avseende priset för leveransen av det som företaget kallade "den förutsägbara återstoden", det vill säga de kvantiteter som skäligen kunde förutsättas inte skulle komma att levereras före den 28 februari 1993. Enligt sökanden skall världsmarknadspriset på vete ha ökat betydligt under perioden mellan november 1992, då försäljningskontraktet slöts, och februari 1993, då de nya förhandlingarna hölls.
- 15 Efter en förhandling, under vilken företagen tvingades att anpassa sig efter det lägsta anbudet, det vill säga 155 USD per ton, nåddes en överenskommelse mellan Exportkheleb och dess medkontrahenter i fråga om fördelningen av de nya kvantiteter som varje företag skulle leverera. Compagnie Continentale fick i uppdrag att leverera 300 000 ton vanligt vete varav 120 000 ton till det ursprungligen överenskomna priset och 180 000 ton till ett pris av 155 USD samt 20 000 ton durumvete eller vanligt vete till ett pris av 155 USD. I samma överenskommelse föreskrevs att leveransperioden skulle avslutas den 30 april 1993.
- 16 Med anledning av det behov av skyndsamhet som föranleddes av den svåra försörjningssituationen i Ryssland och för att undvika det omständliga förfarandet för godkännande och iordningställande av krediten, beslutades, enligt sökanden på begäran av Exportkheleb, att ändringarna skulle formaliseras genom ett enkelt tillägg till det ursprungliga kontraktet som hade daterats till den 23 februari 1993, det datum då mötet i Bryssel hölls. När tillägget utformades enades parterna enligt sökanden om att minska den mängd vete som skulle levereras för att undvika att det nya totala priset skulle överstiga det tidigare överenskomna totala priset.

- 17 Den 9 mars 1993 informerade företaget Exportkhele kommissionen dels om att de kontrakt som hade slutits med fem av leverantörerna hade ändrats, dels att framtida leveranser från och med det tillfället skulle utföras till ett pris av 155 USD per ton och att omräkning till ecu skulle ske enligt en växelkurs om 1,17418 (det vill säga 132 ecu per ton).
- 18 Den 12 mars 1993 svarade generaldirektören för generaldirektoratet för jordbruk (DG VI), G. Legras, företaget Exportkhele att han önskade fästa dess uppmärksamhet på det faktum att, eftersom kontraktens maximivärde redan hade fastställts genom kommissionens meddelande om bekräftelse och, eftersom hela den lånesumma som hade anslagits för vete redan hade tagits i anspråk, skulle kommissionen inte kunna godkänna en sådan begäran annat än om det totala värdet av kontraktet bibehölls, vilket kunde uppnås genom en motsvarande minskning av de kvantiteter som skulle levereras. Han tillade att begäran om godkännande av ändringarna enbart kunde beaktas av kommissionen under förutsättning att den framfördes officiellt av VEB.
- 19 Enligt sökanden tolkades dessa uppgifter som en principiell bekräftelse från kommissionens sida av överenskommelsen, om än med reservation för att granskning skulle ske före det formella godkännande som skulle ges när väl akten hade överlämnats av VEB. Det var av den anledningen som sökanden fortsatte lastningen av skeppslasterna vete till Ryssland.
- 20 Enligt sökanden överlämnade VEB officiellt de akter som innehöll de nya anbuden samt ändringarna av kontraktet till kommissionen den 22 mars 1993. I en skrivelse ställd till VEB meddelade den ledamot som är ansvarig för jordbruksfrågor den 1 april 1993 att kommissionen vägrat godkänna de ändringar som gjorts i kontraktet.
- 21 Innehållet i skrivelsen av den 1 april 1993 kan sammanfattas på följande sätt. Ledamoten av kommissionen, Steichen, meddelade att efter att ha granskat ändringarna av de kontrakt som hade slutits mellan Exportkhele och vissa leverantörer, kunde

kommissionen godkänna de ändringar som gällde framflyttandet av förfallodagarna för leverans och betalning. Däremot hävdade han att ”omfattningen av prisökningarna är sådan att vi inte kan anse att de utgör en nödvändig anpassning utan en betydande ändring av de ursprungligen överenskomna kontrakten”. Han fortsatte: ”I själva verket är världsmarknadsprisernas nuvarande nivå (slutet av mars 1993) inte väsentligt olik den som gällde när priserna ursprungligen avtalades (slutet av november 1992)”. Ledamoten av kommissionen påminde om att nödvändigheten av att säkerställa såväl fri konkurrens mellan möjliga leverantörer som förmånligast möjliga inköpsvillkor var en av de tyngst vägande faktorerna när kommissionen godkände kontrakt. Efter att ha konstaterat att ändringarna i det föreliggande fallet hade överenskommits direkt med de berörda företagen, utan konkurrens från andra leverantörer, drog han följande slutsats: ”Kommissionen kan inte godkänna att så viktiga ändringar sker genom enkla ändringar av föreliggande kontrakt”. Kommissionären sade sig vara beredd att ge tillstånd till ändringarna i fråga om senareläggning av leveranser och betalning, med förbehåll för att det sedvanliga förfarandet iakttogs. Däremot förklarade han att ”om det bedöms vara nödvändigt att ändra priser eller kvantiteter, borde nya kontrakt förhandlas fram och dessa ställas kommissionen för godkännande i enlighet med det normala förfarandet i sin helhet (som inbegriper att minst tre anbud läggs fram)”.

- 22 Den 5 april 1993 erhöll sökanden ett telex från Exportkhele i vilket den informerades om kommissionens vägran, och i vilket utdrag ur skrivelsen av den 1 april 1993, som tillskrevs G. Legras, citerades. Den 20 april erhöll sökanden den fullständiga lydelsen av skrivelsen av Exportkhele.

Förfarandet och parternas yrkanden

- 23 Under dessa omständigheter väckte sökanden genom ansökan, som inkom till domstolens kansli den 22 juni 1993, föreliggande talan som registrerades under målnummer C-357/93.

- 24 Med tillämpning av rådets beslut 93/350/Euratom, EKSG, EEG av den 8 juni 1993 om ändring av beslut 88/591/EKSG, EEG, Euratom om upprättandet av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (EGT nr L 144, s. 21) hänsköt domstolen genom beslut av den 27 september 1993 målet till Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt.
- 25 Målet har registrerats vid förstainstansrättens kansli under målnummer T-494/93. Genom en skrivelse som inkom till förstainstansrättens kansli den 7 december 1993 har kommissionen framställt en invändning om rättegångshinder.
- 26 Med beaktande av referentens rapport har förstainstansrätten (tredje avdelningen) beslutat att inleda det muntliga förfarandet utan att besluta om föregående åtgärder för bevisupptagning.
- 27 Parterna har vid offentligt sammanträde den 25 april 1996 hållit sina pläderingar och svarat på förstainstansrättens frågor.
- 28 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogiltigförklara kommissionens beslut av den 1 april 1993, genom vilket institutionen vägrade att godkänna överenskommelserna av den 23 februari 1993 och de därtill knutna ändringarna av kreditbrevens,

— återupprätta bolagets rätt att av banken, Crédit lyonnais, erhålla det resterande belopp som utgörs av prisskillnaden mellan det ursprungligen överenskomna priset och de senare överenskomna priserna på de kvantiteter vete som har

levererats från och med den 28 februari 1993. I annat fall förbehåller sig företaget uttryckligen rätten att om nödvändigt väcka talan om utomobligatoriskt ansvar i syfte att erhålla ersättning för den skada som sökanden kan åsamkas, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

29 I sin invändning om rättegångshinder har kommissionen yrkat att förstainstansrätten skall

— fastställa att talan om ogiltigförklaring inte kan tas upp till sakprövning, eftersom den har väckts efter att fristen härför har löpt ut,

— fastställa att talan om ogiltigförklaring inte kan tas upp till sakprövning, eftersom sökanden inte berörs direkt,

— fastställa att sökandens andra yrkande inte kan tas upp till sakprövning, och

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

30 I sitt yttrande angående invändningen om rättegångshinder har sökanden yrkat att förstainstansrätten skall

— lämna invändningen om rättegångshinder utan bifall.

Förutsättningar för sakprövning

- 31 I sin invändning om rättegångshinder har kommissionen åberopat tre grunder. För det första skulle talan i sin helhet inte kunna tas upp till sakprövning, eftersom den har väckts för sent. För det andra skulle inte talan om ogiltigförklaring kunna tas upp till sakprövning, eftersom sökanden inte berörs direkt av den omtvistade rättsakten. För det tredje skulle det andra yrkandet inte motsvaras av något känt rättsligt förfarande. Med hänsyn till omständigheterna i fallet anser förstainstansrätten att den andra och den tredje grunden bör granskas först.

Förutsättningar för sakprövning av yrkandena om ogiltigförklaring

Parternas argument

- 32 Kommissionen har gjort invändning om rättegångshinder med motiveringen att sökanden inte berörs direkt av den omtvistade rättsakten i den mening som avses i artikel 173 fjärde stycket i fördraget.
- 33 Inledningsvis har kommissionen lämnat en utförlig redogörelse för att beskriva för fallet relevanta lagstiftnings- och avtalsförfaranden. Institutionen har påpekat att det är de ingångna överenskommelsernas art som gör att talan om ogiltigförklaring inte kan tas upp till sakprövning.
- 34 Vad samförståndsförklaringen beträffar, har kommissionen understrukt att den utgör grunden för avtalet mellan gemenskapen och Ryssland om beviljande av lånet. I samförståndsförklaringen fastställs lånebeloppet (349 miljoner ecu) och fastslås villkoren för att kontrakten skall godkännas.

- 35 Vad låneavtalet beträffar, har kommissionen förklarat att genomförandet av lånet utgör en privat kommersiell handling. Institutionen har dels understrukt att det saknades anledning att anse att den i avtalet föreskrivna kreditmöjligheten skulle vara tillgänglig från och med den 15 januari 1993, eftersom det i klausul nr 4 fastslås att ett antal villkor skall vara uppfyllda för att den skall kunna tillämpas, dels att institutionen genom låneavtalet inte tilldelas någon roll vad beträffar slutandet av leveranskontrakt utan endast skall kontrollera att dessa berättigar till gemenskapslån.
- 36 Vad remburstransaktionen i egentlig mening beträffar, har kommissionen konstaterat att även om den oåterkalleliga rembursen ger upphov till ett rättsligt bindande avtal mellan den bank som utställer rembursen och gäldenären, innehåller däremot inte det avtalet någon förbindelse från gemenskapens sida av innebörd att leverantörens betalningsanspråk kommer att honoreras av gemenskapsmyndigheterna. Som varje obekräftad remburs ger dessutom inte den remburs som har ställts ut av den utställande banken upphov till annat än ett eventuellt ansvar för bankens räkning i förhållande till leverantören, eftersom dennes rätt att erhålla betalning inte uppkommer innan företaget har uppvisat de nödvändiga handlingar som visar att de transaktioner som är en förutsättning för betalning har utförts, exempelvis uppvisande av lastningsfakturer. Av detta har kommissionen dragit slutsatsen att gemenskapen därför inte åtar sig något ansvar gentemot leverantören eller dennes bank. Institutionen har påpekat att om gemenskapen i praktiken tillställer banken eller leverantören en utfästelse om utbetalning när den mottagit en tillfredsställande begäran om utbetalning, är denna utfästelse i vilket fall som helst även fortsättningsvis villkorat av de nödvändiga uppgifter som återges i meddelandet om bekräftelse. I synnerhet gäller utfästelsen inte annat än i förhållande till leverantörens bank, gentemot vilken gemenskapen endast förbinder sig att säkerställa att den utställande bankens åtagande kommer att honoreras i enlighet med rembursen. Kommissionen har understrukt att en obekräftad remburs enbart ger leverantören rätt till betalning av den bank som har ställt rembursen, i föreliggande fall VEB.
- 37 Vad det med Exportkhele ingångna försäljningskontrakten beträffar, har kommissionen gjort gällande att kontrakten undertecknades innan samförståndsförklaringen och låneavtalet ingicks och att sökanden saknade inflytande såväl på låneavtalet som på det datum som den utställande banken skulle uppfylla de nödvändiga villkoren för att lånet skulle bli tillgängligt.

- 38 Vad meddelandet om bekräftelse beträffar, har kommissionen konstaterat att handlingen i fråga upprättades enligt bestämmelserna i låneavtalet och inte är av sådan art att de kan ändra bestämmelserna i de kontrakt som har slutits mellan sökanden och Exportkhlleb.
- 39 Kommissionen har inledningsvis även understrukit de likheter som finns mellan systemet i fråga och det system som reglerar finansieringen av utvecklingsprojekt inom ramen för Lomé-konventionen. Såsom domstolen har klargjort i sin dom av den 10 juli 1984 i målet STS mot kommissionen (126/83, Rec. s. 2769) fastslås i artikel 120 i Lomé-konventionen som princip att staterna har det fulla ansvaret för genomförandet av projekt och handlingsprogram. Av den anledningen ansvarar de för att förbereda, förhandla om och sluta de kontrakt som är nödvändiga för att transaktionerna i fråga skall genomföras. Kommissionen har gjort gällande att samma sak gäller inom det system som har upprättats för att finansiera veteimport, eftersom det i samförståndsförklaringen föreskrivs att lånet beviljas för att täcka oåterkalleliga rembursor som låntagaren har godtagit för att genomföra leveranskontrakten. Institutionen har hävdats att dess roll inom Lomé-systemet till och med är viktigare än i det system som reglerar det ryska lånet, eftersom den i det senare fallet inte ingriper när kontrakt tilldelas.
- 40 Kommissionen anser att sökanden inte kan anses beröras direkt av den omtvistade skrivelsen av den 1 april 1993 i den mening som avses i artikel 173 fjärde stycket i fördraget. Skrivelsen skulle inte ha haft, eller ens kunnat ha, till syfte att ändra villkoren i affärsavtalet mellan sökanden och Exportkhlleb. Kommissionens roll skulle uteslutande bestå i att kontrollera att de i rättsakterna föreskrivna villkoren för finansiering var uppfyllda och, om så var fallet, att bevilja utbetalning av lånet till Ryssland. Kommissionen skulle inte ha haft rollen att "giltigförklara" affärsavtalet. Kommissionens skrivelse skulle endast ha fått till följd att lånet inte längre kunde tas i anspråk för att betala veteleveranserna enligt de ändrade villkoren i kontraktet.
- 41 Kommissionen har i detta hänseende hänvisat till ovannämnda dom i målet STS mot kommissionen som enligt institutionen berörde liknande problem inom ramen för Lomé-konventionen, vars lösning skulle kunna överföras på föreliggande fall.

- 42 Kommissionen har slutligen hävdats att på samma sätt som institutionen är tredje man i förhållande till försäljningsavtalet mellan gemenskapsföretaget och den behöriga ryska myndigheten, är företaget tredje man i förhållande till låneavtalet. Mot den bakgrunden kan sökanden inte anses vara direkt berörd i den mening som avses i artikel 173 fjärde stycket i fördraget.
- 43 Sökanden har inledningsvis påpekat de utmärkande dragen i det upprättade systemet, närmare bestämt att gemenskapen eller dess finansiella ombud, Crédit lyonnais, direkt anslår de utlånade medlen för betalning av de varor som har levererats enligt de kontrakt som har godkänts av kommissionen. Den ryske låntagaren skulle inte vid något tillfälle ha tillgång till dessa medel, eftersom lånet till Ryssland i själva verket utgör en kreditlinje som gemenskapen har öppnat och som kan realiseras hos dess finansiella ombud. Godkännandet av försäljningskontrakten, för vilket kriterier, regler och villkor fastslås i publicerade gemenskapshandlingar, skulle skapa en direkt koppling till säljaren, eftersom det genom godkännandet bekräftas att denne är berättigad att komma i åtnjutande av det lån som garanterar att han — om de i handlingarna fastslagna kriterierna uppfylls — kommer att erhålla betalning och utan vilket han inte hade ingått avtalet. Om sökanden berörs direkt av ett godkännande, berörs denne i än högre grad av en vägran att godkänna kontrakten.
- 44 Sökanden har därefter ifrågasatt den parallell som kommissionen har dragit till de domar som domstolen avkunnat inom ramen för Lomé-konventionen. I ovan nämnda mål STS mot kommissionen ifrågasatte sökanden genom sin talan mot kommissionens beslut att godkänna att ett kontrakt tilldelats en annan anbudsgivare i själva verket beslutet att utse den andre anbudsgivaren. I det föreliggande fallet skulle inte kommissionens beslut utgöra en senare tillkommen omständighet i förhållande till det redan slutna kontraktet, utan utgöra en förutsättning för detta. Det enda syftet med talan skulle vara att angripa ett beslut från kommissionen genom vilket institutionen vägrar godkänna det ändrade kontrakt som slutits mellan sökanden och Exportkhlëb. Eftersom handelsavtalet var beroende av villkoret att kommissionen skulle bevilja krediterna, skulle dennas vägran få till följd att inget rättsligt förhållande föreligger mellan sökanden och de ryska myndigheterna, och således heller inte någon möjlighet att vidta rättsliga åtgärder. Däremot borde en parallell dras till målet International Fruit Company m. fl. mot kommissionen (dom av den 13 maj 1971, 41/70, 42/70, 43/70 och 44/70, Rec. s. 411).

- 45 Slutligen framgår det, enligt sökanden, av omständigheterna i föreliggande fall att denne berörs direkt. Vägran att godkänna det ändrade kontraktet har fått till omedelbar följd att sökanden endast har erhållit delbetalning. Ett flertal kontakter har tagits mellan kommissionen och sökanden, vilken bland annat har erhållit en kopia av meddelandet om bekräftelse av den 27 januari 1993. Om genomförandet av de ursprungliga kontrakten utgör ett problem, beror detta uteslutande på den betydande försening med vilken de har godkänts. Förseningen har försvårat genomförandet av det föreskrivna leveransschemat och gjort det nödvändigt att omförhandla kontrakten.
- 46 Sökanden har avslutningsvis åberopat de berättigade förväntningar som har orsakats av kommissionens skrivelser, som föregick dess vägran att bevilja godkännande, samt har yrkat att de överenskomna prisändringarna, som blivit nödvändiga, skall stadfästas.

Förstainstansrättens bedömning

- 47 Enligt artikel 173 fjärde stycket i fördraget kan varje fysisk eller juridisk person väcka talan mot ett beslut som, även om det har utfärdats i form av en förordning eller ett beslut riktat till en annan person, direkt och personligen berör honom.
- 48 Det skall således avgöras huruvida sökanden berörs direkt och personligen av kommissionens till VEB ställda skrivelse av den 1 april 1993.
- 49 Inledningsvis konstaterar förstainstansrätten att kommissionen inte har bestritt att sökanden berörs personligen. Mot bakgrund av omständigheterna i föreliggande fall anser förstainstansrätten att det endast finns skäl att pröva frågan huruvida sökanden berörs direkt av det omtvistade beslutet.

- 50 Det bör i det hänseendet konstateras att det i gemenskapens rättsakter och i de avtal som har ingåtts mellan gemenskapen och Ryssland fastslås en kompetensfördelning mellan kommissionen och det ombud som av Ryssland givits fullmakt för inköp av vete. Det är i själva verket detta ombud, i föreliggande fall Exportkhlëb, som har att genom anbudsinfordran välja medkontrahent, att förhandla om villkoren i kontraktet och att sluta detta. Kommissionens roll består uteslutande i att kontrollera att villkoren för gemenskapsfinansiering är uppfyllda och att i förekommande fall, i syfte att betala ut lånet, godkänna kontrakten såsom överensstämmande med bestämmelserna i beslut 91/658 och i de avtal som har slutits med Ryssland. Kommissionen får således inte bedöma handelsavtalet utifrån andra kriterier än dessa.
- 51 Härav följer att det företag som tilldelas ett kontrakt inte står i avtalsförhållande med någon annan än sin medkontrahent, Exportkhlëb, som av de ryska myndigheterna har givits befogenheten att sluta inköpskontrakt avseende vete. Kommissionen står för sin del inte i avtalsförhållande till någon annan än låntagaren, det vill säga det ryska finansiella ombudet, VEB, som meddelar institutionen om handelsavtalen för att få dessa godkända och som kommissionens beslut härom riktas till.
- 52 Som en följd därav bör det understrykas att kommissionens ingripande varken påverkar den rättsliga giltigheten av det handelsavtal som har slutits mellan sökanden och Exportkhlëb eller ändrar villkoren i kontraktet, närmare bestämt de av parterna avtalade priserna. Oaktat kommissionens beslut att inte fastslå att överenskommelserna överensstämde med de tillämpliga bestämmelserna, är ändringen av kontraktet av den 28 november 1992, som parterna vidtog den 23 februari 1993, bindande för parterna enligt de villkor som dessa har enats om.
- 53 Det faktum att kommissionen har haft kontakt med sökanden eller Exportkhlëb är inte av sådan art att det förändrar ovanstående bedömning av de rättigheter och skyldigheter som följer för var och en av de berörda parterna av tillämpliga rättsakter och avtal. Vad beträffar frågan huruvida talan om ogiltigförklaring kan tas

upp till sakprövning, påpekar förstainstansrätten dessutom att det inte framgår av de kontakter som sökanden har åberopat att kommissionen har agerat på ett sätt som är oförenligt med den roll som institutionen har tilldelats. De åberopade kontakterna mellan kommissionen och sökanden i januari 1993 syftade endast till att få parterna att i sina kontrakt inkludera ett villkor som var nödvändigt för att kontrakten skulle godkännas såsom överensstämmande, samtidigt som det även fortsättningsvis var upp till parterna att ändra kontrakten om de önskade komma i åtnjutande av den föreskrivna finansieringen. Dessutom innebär inte det faktum att kommissionen sändt en kopia av meddelandet om bekräftelse till sökanden, vilket var riktat till VEB, att detta meddelandes rättsliga innebörd ändras.

54 Förstainstansrätten anser dessutom att även om det är riktigt att VEB inte kan ställa en rembours som kan komma i åtnjutande av gemenskapsgarantin när den erhåller ett beslut från kommissionen i vilket det konstateras att kontraktet inte står i överensstämmelse med tillämpliga bestämmelser, förhåller det sig även så, som påpekats ovan, att varken giltigheten av det kontrakt som slutits mellan sökanden och Exportkhleb eller dess villkor påverkas av beslutet. Det bör i det hänseendet understrykas att kommissionens beslut inte ersätter ett beslut fattat av de ryska myndigheterna, eftersom kommissionen endast har befogenhet att undersöka kontraktens överensstämmelse med avseende på gemenskapsfinansieringen.

55 Slutligen bör det tilläggas att sökanden, för att bevisa att han är direkt berörd av det omtvistade beslutet, inte kan åberopa förekomsten av en hänvisningsklausul i handelsavtalen som gör genomförandet av kontraktet och betalningen av priset beroende av om kommissionen fastslår att villkoren för utbetalande av lånet är uppfyllda. En sådan klausul utgör nämligen en koppling som de avtalslutande parterna inför mellan det kontrakt som de sluter och en framtida, osäker händelse som gör att deras avtal blir bindande endast om händelsen i fråga inträffar. Förstainstansrätten anser inte att möjligheten att ta upp en talan enligt artikel 173 fjärde stycket i fördraget till sakprövning kan göras beroende av parternas avsikt. Sökandens argument kan således inte godtas.

- 56 Slutligen anser förstainstansrätten att de berättigade förväntningarna på att kommissionen skulle godkänna ändringarna i kontrakten som sökanden har åberopat, hänför sig till bedömningen av målet i sak och således inte påverkar bedömningen av huruvida talan kan tas upp till sakprövning.
- 57 Med beaktande av dessa omständigheter, anser förstainstansrätten att sökanden inte berörs direkt, i den mening som avses i artikel 173 fjärde stycket i fördraget, av kommissionens beslut av den 1 april 1993 som riktades till VEB. Således skall det fastställas att den mot beslutet väckta talan om ogiltigförklaring inte kan tas upp till sakprövning.

Yrkandet om återupprättande av sökandens rättigheter gentemot en tredje part

- 58 Sökanden har inkommit med ett yrkande ”om att återupprätta Compagnie Continentales rätt att av banken Crédit lyonnais erhålla det resterande beloppet (skillnaden mellan priset enligt kontrakten av den 27 november 1992 och de nya priserna enligt överenskommelserna av den 23 februari 1993) avseende de kvantiteter vete som levererats efter den 28 februari 1993”.
- 59 Förstainstansrätten påminner om att gemenskapens domstolar inom ramen för en talan om ogiltigförklaring enligt artikel 173 endast kan pröva den omtvistade rättsaktens lagenlighet. Under dessa omständigheter ligger yrkandet om att återupprätta sökandens rättigheter utanför de befogenheter som domstolen enligt fördraget tilldelats med avseende på en talan om ogiltigförklaring. Yrkandet skall därför avvisas.
- 60 Med beaktande av det ovan sagda, och eftersom det inte finns skäl att pröva den grund som hänför sig till att talan väckts alltför sent, skall talan således avvisas i dess helhet.

Rättegångskostnader

- 61 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Eftersom sökanden har tappat målet skall denna, då kommissionen har yrkat detta, ersätta rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (tredje avdelningen)

följande dom:

1) **Talan avvisas.**

2) **Sökanden förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.**

Briët

Vesterdorf

Potocki

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 24 september 1996.

H. Jung

C. P. Briët

Justitiesekreterare

Ordförande